

Fylkessamling IKVO

Thorbjørnrud

2.11.2011

Dag Fjæstad, NAFO

Hovedmomenter

- Om NAFO
- Revisjon av gjennomgående læreplaner
- Høring om innføringstilbud
- Samarbeid mellom voksenopplæring og videregående skole
- Rådslaging vil foregå under veis

Fag / tiltak	Lov	Departement	Utøver
Norskopplæring	Introduksjonslov	BLD	Kommune
Grunnskolefag	Opplæringslov	KD	Kommune
IKT-opplæring	Arbeidsmarkedslov	AD	NAV stat
Jobbsøkerkurs	Arbeidsmarkedslov	AD	NAV stat
Videregående fag	Opplæringslov	KD	Fylkeskommune

NAFO – Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring

- Et av åtte nasjonale sentre styrt av Utdanningsdirektoratet
- Ansvarsområde alt fra barnehage til høyere utdanning
- Nettverk viktig arbeidsform

Aktuelle NAFO-prosjekter

- Skole-hjem-samarbeid
- Opplæring for barn og unge asylsøkere
- Kompetanseutvikling for PPT og tospråklige lærere
- Implementering av §3-12
- Tema morsmål
- KOMPASS
- Tospråklig assistanse i barnehagen
- Tater og rom

NAFO på nett

- <http://www.hio.no/Enheter/NAFO>
- <http://www.hioa.no/>
- <http://www.morsmal.no/index.php/no/>
- <http://www.skoleipraksis.no/flerkulturell-opplering/filmer/kombinasjonsprosjektet/>

Læreplanrevisjon

1) Rammeverk for grunnleggende ferdigheter

Direktoratet bes drøfte utvikling av et rammeverk som på et overordnet nivå beskriver utvikling og progresjon av de fem grunnleggende ferdighetene gjennom hele opplæringsløpet. Direktoratet bes vurdere hvordan et slikt rammeverk kan brukes som verktøy og referanse for senere læreplanarbeid, i kompetanseheving og i lærerutdanningen.

Læreplanrevisjon

2) Revidering av gjennomgående læreplaner i norsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og engelsk

Reviderte læreplaner skal tas i bruk skoleåret 2013 - 2014. Departementet legger vekt på at det ikke skal utvikles helt nye læreplaner, at arbeidet med revideringen av de ulike læreplanene må ses i sammenheng og at læreplanutkastene, både enkeltvis og samlet, så langt mulig skal framstå som helhetlige samtidig som de ivaretar fagenes egenart.

Læreplanrevisjon

Læreplanen i matematikk

Direktoratet bes foreta en gjennomgang og eventuell revidering av læreplanen i matematikk, med særlig oppmerksomhet på at opplæringen i faget skal legge grunnlag for at alle elever kan utvikle grunnleggende regneferdigheter grundig og systematisk gjennom alle fag i hele opplæringsløpet. Dersom det er behov for å gjøre endringer i kompetansemål som omfatter de grunnleggende ferdighetene lesing, skriving, å uttrykke seg muntlige og digitale ferdigheter, skal direktoratet også foreslå dette.

Læreplanrevisjon

Læreplaner i samfunnsfag, naturfag og engelsk

Direktoratet bes gjennomgå læreplanene i samfunnsfag, naturfag og engelsk og foreslå endringer som legger til rette for systematisk utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene med tydelig progresjon og i samsvar med fagenes egenart.

Læreplanrevisjon

Særlig om norskfaget

Departementet har mottatt signaler om at læreplanen oppfattes som ambisiøs. Dette gjelder særlig Vg3/påbygging til generell studiekompetanse. Vi viser til oppdragsbrev 36-10 hvor direktoratet bes utrede om fordelingen av timer på trinn i norsk, engelsk og øvrige fellesfag i yrkesfaglige utdanningsprogram er hensiktsmessig. Revidering av læreplanen i norsk må ses i sammenheng med oppdrag 36-10.

Læreplanrevisjon

Norskfaget er både et ferdighetsfag og et kulturfag, med et betydelig kunnskapsinnhold som forvalter og utvikler vår kulturarv. Selv om et hovedmål med revideringen beskrevet i dette oppdragsbrevet er en mer systematisk utvikling av de grunnleggende språkferdighetene, må den reviderte læreplanen ha en god balanse mellom dette og tilegnelse av kunnskap. Revideringen skal ikke innebære en generell svekkelse av det faglige nivået i Norge i forhold til land det er naturlig å sammenligne seg med. Direktoratet bes inkludere en sammenligning og vurdering av dette i sitt svar på oppdraget.

Læreplanrevisjon

Direktoratet bes vurdere læreplanen i norsk inkl. vurdering i faget (standpunktvurdering og eksamen) knyttet til hovedmål og sidemål. Forslag til endringer på dette området må varsles og drøftes med departementet på et så tidlig tidspunkt som mulig.

Arbeidet med gjennomgangen av norskfaget må ses i sammenheng med oppfølgingen av Østbergutvalgets innstilling

Læreplanene i grunnleggende norsk og norsk - forskjell i hovedområder

Læreplan i GNO

- Lytte og tale
- Lese og skrive
- Språklæring
- Språk og kultur

Læreplan i norsk

- Muntlige tekster
- Skriftlige tekster
- Sammensatte tekster
- Språk og kultur

Kompetansemål

- **GNO**
- **oppsummere og beskrive innholdet i filmer, teaterstykker, radio- og tv-programmer og beskrive egne reaksjoner på disse**
- **bruke regler for ortografi, tegnsetting og setningsstruktur i egen skriving**
- **gjenkjenne de språklige virkemidlene gjentakelse, sammenlikning og metaforer**
- **Norsk**
- **analysere og vurdere argumentasjon i og påvirkning fra tekster i aviser, på TV og Internett ved hjelp av begreper fra retorikken**
- **uttrykke seg presist og med et variert og nyansert ordforråd i ulike typer tekster på bokmål og nynorsk**
- **gjøre rede for et bredt register av språklige virkemidler og forklare hvilken funksjon de har (Vg1)**
- **bruke et bredt register av språklige virkemidler i egen skriving, i skjønnlitteratur og sakprosa, på bokmål og nynorsk (Vg1)**

Mål i læreplanen i norsk

- gjøre rede for viktige utviklingslinjer og noen sentrale forfatterskap i norsk og europeisk litteratur fra middelalderen til og med romantikken og denne litteraturens forhold til øvrig europeisk kulturhistorie
- forklare hvordan ulike forestillinger om det norske ble skapt i sentrale tekster fra 1800 til 1870

Mål i ordinær læreplan i norsk

- forklare hvordan litteratur og andre kunstuttrykk i og utenfor Norge har påvirket hverandre de siste århundrene
- lese et utvalg sentrale norske tekster fra middelalderen fram til 1870 i original språkdrakt og reflektere over språk og innhold

Passende middelaldertekst?

Wdi denne maaned sigis Olluff Jonson som haffuer verid foged vdi langsomlig tid i Finmarken at vere bleffuen for stad med skib, gods och folk, saa at der kom icke een i fra med liffuid, och siges der haffue verit paa xxxviiij personer med quinner och barn och mender. Først var der Olluff sielff skiberen med sin hustrw, Anders baasmands hustru med nogle børn, Marite Brock, Christiern jude hennis mand. (Absalon Pederssøn Beyer 1558)

Behov for

- En egen kompetansegivende læreplan i norsk for elever i videregående skole med kort botid i Norge

Planen må være speilende, ha et betrakterperspektiv og et klart språklæringsperspektiv

Forlengelse av overgangsordning for skriftlig eksamen i norsk som andrespråk (NOA) for elever og privatister med kort botid i Norge

<http://www.udir.no/Vurdering/Eksamen-videregaende/Endringer-og-overgangsordninger/Overgangsordninger/Overgangsordningen-i-norsk-som-andresprak/>

- Forlengelsen vil være normalordning til 2015

Skriftlig eksamen

- Ordningen gjelder for elever/privatister som skal opp til sentralt gitt skriftlig eksamen på Vg3 studieforberevende utdanningsprogram, påbygging til generell studiekompetanse, og til lokalt gitt skriftlig eksamen på Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram.
- Overgangsordningen er en dispensasjonsordning som bare gjelder skriftlig eksamen og som midlertidig er en hjelp for elever med kort botid i Norge som ikke har tilegnet seg tilstrekkelig språk- og kulturkompetanse i norsk til å avlegge skriftlig eksamen etter den ordinære læreplanen i norsk. Elevene skal ha standpunktkarakterer og eventuelt muntlig eksamen etter den ordinære læreplanen. Grunnlaget for eksamenen er den ordinære læreplanen i norsk.

Kort botid

- Kort botid i Norge er å forstå som inntil 6 års botid når eksamen avlegges. Unntatt fra kravet om kort botid er elever som har enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 3-12. De har rett til å avlegge skriftlig eksamen etter overgangsordningen uansett botidens lengde.
- Skolen har plikt til å informere om muligheten for å velge overgangsordningen til eksamen og om muligheten for unntak fra bestemmelsen om kort botid.

Privatister med kort botid

- Privatister må legge fram dokumentasjon på botid i Norge for å kunne gå opp til eksamen etter overgangsordningen. Privatister skal ha muntlig eksamen etter den ordinære læreplanen i norsk. Privatister kan ikke søke unntak fra regelen om 6 års botid.
- Elever/privatister med kort botid (under 6 år) kan selv avgjøre hvilken eksamen han/hun meldes opp til, enten eksamen etter overgangsordningen eller etter ordinær læreplan i norsk.

Presisering 8. mars 2011

- Voksne med botid utover seks år med enkeltvedtak etter opplæringsloven § 4A-3 som også inneholder rett til særskilt språkopplæring, skal behandles på samme måte som elever med enkeltvedtak om særskilt språkopplæring etter opplæringsloven § 3-12 og dermed omfattes av overgangsordningen.

Det er laget en vurderingsveiledning for overgangsordningen

http://www.udir.no/upload/Eksamen/Videregående/V2011/Vurderingsveiledninger/Vurderingsveiledning_NOR1049_Norsk_som_andresprak_for_spraklige_minoriteter_2011.pdf

- Veiledningen fastslår rammene for eksamen på Vg3
 - Forberedelsesdel på én dag der eksaminanden skal arbeide med et ressurshefte
 - Tekstene i heftet kan være på både bokmål og nynorsk, men de har alltid moderne språkform
 - Eksamen består av to kortsvars- og en langsvarsoppgave

- Veiledningen problematiserer elevenes situasjon:
 - Mange av eksaminandene som går opp etter overgangsordningen, har mindre enn seks års opplæring i norsk. For å forberede dem best mulig til eksamen er det viktig å huske på at noen vil trenge en annen tilnærming til fagstoffet enn det som ligger implisitt i norskplanen. Den sistnevnte krever en nærhet og innforståthet til europeisk og særlig norsk kultur, og det vil ikke alle elevene ha. Derfor er det viktig å lese og arbeide med både språklig og innholdsmessig egnede tekster for at elevene skal oppnå den tekst- og kulturkompetansen som eksamen krever.

- Den anlegger også et ressursperspektiv:
 - Flere kompetansemål i norskplanen har et komparativt perspektiv på språk og tekst. Mange av elevene kan ha gode kunnskaper om både sitt morsmål og morsmålets litteratur, og disse kunnskapene kan aktiviseres og virke støttende i norskundervisningen. For eksempel kan elevene identifisere likheter og forskjeller mellom norsk og eget morsmål i arbeidet med grammatiske særtrekk ved norsk språk, og de kan arbeide med å se ulike tekster i lys av de kulturelle referanserammene tekstene er produsert i. Noen av eksamensoppgavene i overgangsordningen kan åpne for at eksaminanden kan trekke inn slik kompetanse.
-

- Eksamen i overgangsordningen bygger i stor grad på de samme teksttypene og temaene som eksamen i norsk, men
 - eksaminandene vil ikke bli bedt om å skrive retoriske analyser eller essay
 - det er ikke samme krav til korrekt skriftlig språk for å oppnå god karakter som det er til ordinær eksamen
- Veiledningen avsluttes med en oversikt over tillempede kompetansemål som er aktuelle, en egen matrise for måloppnåelse og et eget vurderingsskjema til bruk ved eksamen.

<p>Skrivekompetanse: Oppbygging (fra hovedområdet <i>Skriftlige tekster</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lese og skrive tekster i ulike sjangere, både skjønnlitterære og sakspregede: artikkel, diskusjonsinnlegg, formelt brev, novelle, søknad og kåseri (10.årstrinn) • gjenkjenne de språklige virkemidlene humor, ironi, kontraster og sammenligninger, symboler og språklige bilder og bruke dem i egne tekster (10. årstrinn) • skrive enkle litterære tolkninger og andre resonnerende tekster, med utgangspunkt i litterære tekster og norsk tekst- og språkhistorie (Vg2) • skrive klart disponerte tekster med tydelig fokus og saklig argumentasjon (Vg3) • vurdere argumentasjon i egnede tekster og underbygge egne påstander ved saklig argumentasjon (Vg3) • bruke kunnskap om tekst, sjanger og litterære virkemidler i egen skjønnlitterær skriving (Vg3)
<p>Skrivekomp.: Språk, formelle Ferdigheter (fra hovedområdet <i>Skriftlige tekster</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • skrive norsk med stor grad av korrekthet, og kunne avpasse språket etter sjanger, emne, formål og mottaker • bruke tekster hentet fra bibliotek, Internett og massemedier på en kritisk måte [...] og referere til benyttede kilder (10. årstrinn)

Forstå-else og bruk av vedlagte tekster
(fra hovedom-rådene *Skriftlige tekster* og *Sammen-satte tekster*)

- gjenkjenne de språklige virkemidlene humor, ironi, kontraster og sammenligninger, symboler og språklige bilder og bruke dem i egne tekster (10. årstrinn)
- drøfte innhold, form og formål i et **egnet** utvalg samtidstekster, skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk (Vg1)
- **finne hovedsyn** og forklare **noen trekk ved** argumentasjonen i sakprosaetekster (Vg1)
- **vise sammenhengen mellom innhold, form og formål** i teater, film, musikkvideo, aviser og reklame og drøfte ulike funksjoner knyttet til språk og bilde (Vg1)
- lese et utvalg **egnede** sentrale norske tekster fra middelalderen fram til 1870 i **moderne** språkdrakt og reflektere over form og innhold (Vg2)
- **lese** tekster i ulike sjangere for å kunne ta stilling til spørsmål tekstene tar opp, og verdier de representerer (Vg2)
- gjøre rede for et **egnet** utvalg nordiske tekster i oversettelse (Vg2)
- lese og tolke **egnede** eksperimenterende og modernistiske tekster og bruke disse som utgangspunkt for egen tekstproduksjon (Vg3)
- vurdere argumentasjon i **egnede** tekster og underbygge egne påstander ved saklig argumentasjon (Vg3)
- sammenligne og vurdere tekster som overføres fra ett medium til et annet (Vg3)
- analysere og vurdere argumentasjon i og påvirkning fra tekster i aviser, på TV og Internett (Vg3)

	Karakter 2 Svaret viser at eleven kan	Karakter 3–4 Svaret viser at eleven kan	Karakter 5–6 Svaret viser at eleven kan
Hoved- inntrykk	skrive en tekst som til en viss grad kommuniserer og til en viss grad fungerer som en helhet svare delvis relevant på oppgaven	skrive en tekst som fungerer som en helhet svare stort sett relevant på oppgaven	skrive en tekst som fungerer godt som en helhet svare utfyllende og relevant på oppgaven
Skrivekom- petanse: Oppbygging (fra hoved- området <i>skriftlige tekster</i>)	skrive tekster med en viss tematisk sammenheng skrive tekster med en viss struktur i den valgte sjangeren bruke noen enkle språklige virkemidler i den valgte sjangeren se en viss sammenheng mellom språk, emne, formål og mottaker	skrive tekster med tematisk sammenheng skrive tekster med en stort sett hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke noen språklige virkemidler i den valgte sjangeren vise en viss forståelse for sammenhengen mellom språk, emne, formål	skrive tekster med klar tematisk sammenheng skrive tekster med klar og hensiktsmessig struktur i den valgte sjangeren bruke ulike språklige virkemidler i den valgte sjangeren vise forståelse for sammenhengen mellom språk, emne,
Skrivekom- petanse: Språk, formelle Ferdigheter (fra hoved- området <i>Skriftlige tekster</i>)	mestre sentrale regler i formverket til en viss grad og skrive relativt sammenhengende til en viss grad mestre ortografi og tegnsetting bruke et enkelt ordforråd og i noen grad kunne variere setningskonstruksjoner stort sett gjøre korrekte ordvalg stort sett skille mellom sitat fra kilder og egenprodusert tekst	mestre de fleste sentrale regler i formverket, ha stort sett god tekstbinding stort sett mestre ortografi og tegnsetting bruke et forholdsvis variert ordforråd og forholdsvis varierte setningskonstruksjoner stort sett gjøre korrekte ordvalg i henhold til emne og sjanger stort sett markere sitat og vise til kilder Dag Fjæstad	mestre sentrale regler i formverket, ha god tekstbinding mestre sentrale regler innenfor ortografi og tegnsetting bruke et variert ordforråd og varierte setningskonstruksjoner gjøre korrekte ordvalg i henhold til emne og sjanger bruke ulike faglige kilder og referere til benyttede kilder

Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever

- Forslaget kommer i

«Høringsnotat om forslag til endringer i opplæringslova og privatskolelova – nasjonal bestemmelse om lærertetthet i grunnskolen m.m. «

Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever

- Utkast til lovtekst til opplæringslova § 2-8 (3-12) nytt femte ledd:

Kommunen (Fylkeskommunen) kan organisere særskilt opplæringstilbud for nyankomne elever i egne grupper, klasser eller skoler. Dersom hele eller deler av opplæringen skal skje i slik gruppe, klasse eller skole, må dette fastsettes i vedtaket om særskilt språkopplæring. Vedtak om slik opplæring i særskilt organisert tilbud kan bare fattes dersom dette antas å være til det beste for eleven. Som hovedregel kan slik opplæring i særskilt organisert tilbud vare inntil ett år. Når det foreligger særskilte grunner, kan det vare inntil halvannet år. I vedtaket kan det for denne perioden gjøres avvik fra læreplanverket for den aktuelle eleven i den utstrekning dette er nødvendig for å ivareta elevens behov. Vedtak etter dette leddet krever samtykke fra elev/foresatte.

Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever

- Ingen plikt og ingen rett for elevene
 - Elevene bruker av retten sin
 - Ingen plikt for skoleeier
 - Dersom skoleeier velger å ha innføringstilbud må de eventuelle ekstra kostnadene ved dette dekkes innenfor gjeldende ramme.
-

Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever

- «En slik særskilt organisering av innføringstilbud kan vare i inntil ett år. Når eleven har tilstrekkelige kunnskaper i norsk til å kunne få utbytte av ordinær opplæring skal denne overføres til skolen/klassen/basisgruppen. Det kan være tilfeller der et år kan bli for kort tid i et innføringstilbud. Særlig elever som har behov for alfabetisering kan ha nytte av et noe lenger innføringstilbud. Når det foreligger særskilte grunner kan et innføringstilbud vare inntil halvannet år. Det må i så fall komme tydelig frem av vedtaket om særskilt språkopplæring.»

Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever

- «I den perioden eleven skal motta et innføringstilbud kan det gjøres avvik fra læreplanverket. Avvik kan kun gjøres når dette er nødvendig for å ivareta elevens behov. Det må vurderes konkret for den enkelte eleven om og i hvilket omfang det skal gjøres unntak fra læreplanverket, herunder fag- og timefordelingen. Opplæringen må tilpasses elevens forutsetninger og de må sikres et forsvarlig utbytte av opplæringen.»

Innføringstilbud til nyankomne minoritetsspråklige elever

- «Elevene vil sannsynligvis ha svært ulike opplæringsbehov avhengig av den opplæringen han/hun har fått i hjemlandet og hvilke språklige utfordringer eleven har. Det presiseres at elevene skal ha det samme totale antall timer som de skulle hatt etter læreplanverket. Med avvik fra læreplanverket menes både fag- og timestfordelingen og kompetansemålene.»

Kombinasjonsklassen på Thor Heyerdahl videregående skole

samarbeid kommune/fylkeskommune

MÅLGRUPPE:

- Felles for alle: Kort botid i Norge - 16-20 år - har vgs rett, men er ikke klare!
- Elever med grunnskoleeksamen fra hjemlandet som trenger norskopplæring og norsk fagspråk.
- Elever med lite skolebakgrunn som må ta grunnskoleeksamen for voksne.
- Elever med grunnskoleeksamen fra Norge, men for lite fag- og språkkompetanse.
- Elevene bruker *ikke* av retten sin til videregående opplæring.
- Elever som ønsker plass i KK får delta gratis - også elever som ikke har krav på norskopplæring.
- 27 elever fra 14 land forrige skoleår, 16 startet i VG1 om høsten

Kombinasjonsklassen TH vgs

RESSURSER:

- Larvik kommune bidrar med
 - 3 hele stillinger (2 lærere og teamleder/lærer).
- Vestfold fylkeskommune bidrar med
 - Lokaler, utlån av bærbare PC'er til alle elevene, faglærer i engelsk, naturfag og kroppsøving, kurdisk miljøarbeider, noe tilgang på tospråklærere i arabisk, somalisk og polsk, leksehjelp - samt ressurs til min.spr.koordinator.
 - En avd.leder på THVS har ansvar for teamet.

Kombinasjonsklassen TH vgs

REKRUTTERING:

- Elever søker seg til kombinasjonsklassen via introduksjonssenteret i kommunen, eller oftest via rådgiverne på ungdomsskolene etter henvendelse fra THVS.
- Det er informasjonsmøte med tolker for alle minoritetsspråklige elever og foresatte på 10.trinn i kommunen.
- Det gis god realitetsorientering og vises til resultater for at elever/foresatte skal forstå nødvendigheten av å bruke mer tid!

Kombinasjonsklassen TH vgs

ORGANISERING:

- Elevene kan komme i skoleåret, starte etter 10., (fra mottaksskole el ordinær ungdomsskole), og gå i KK 1/2 , 1 eller 2 år - etter behov
- Undervisning foregår der de etter alder hører hjemme
- Hindrer feilvalg da elevene ved å være på en videregående skole i størregrad får kunnskap om de ulike utdanningsprogrammene
- Hospiteringsmulighet på vg1
- Høyt læringstrykk med hovedvekt på språk/begrepsopplæring i fem fag
- To parallellagte nivåer
- GNO

Resultater 1.termin vgs etter KK høst 2010

Kjønn	Utdanningsprogram	Karaktersnitt høst 2010
jente	ST VG1	3,8
jente	ST VG1	4,0
gutt	BA VG1	2,2
gutt	TP VG1	3,1
jente	HS VG1	2,3
jente	HS VG1	2,5
jente	HS VG1	2,9
jente	HS VG1	4,0
gutt	HS VG1	2,4
gutt	HS VG1	2,5
gutt	HS VG1	3,7

Thor Heyerdahl vs hele landet

Hele landet: Innvandrere - Fullført og bestått vgs etter 5 år (SSB (fra NOU 2010:7))

T H vgs: Kombinasjonsklassen: Elever fullført og bestått Vg1 /Vg2 etter 3 år

Alle tall i prosent

